

Cap d'any amb l'Europa dels poetes

Hem sentit, un any més, les dotze campanades i, de sobte, ens hem sabut europeus. Recordem el *Sonet d'Any Vell* de Carles Fages de Climent, construït exclusivament amb monosíl·labs:

*L'any/vell/ens/cau/als/peus/com/si/fos/un/rei/mort. Fou/greu,/fals,/bord,/llarg/
orb;/qui/l'ha/vist/i/qui/el/veu!*

Ara encetem l'esperança de l'any nou sota el signe d'una paraula que ha esdevingut un mite: Europa.

No pas l'Europa real, és clar, i menys encara aquesta comunitat econòmica del Mercat Comú, sinó l'Europa ideal entrevista pels nostres poetes com a paradigma de les perfeccions i símbol de civilització. L'any 1910, al setmanari gironí *Catalanitat*, el poeta Josep Tharrats ja deia que Catalunya s'havia fet més digna que els altres pobles peninsulars de ser rebuda en el si d'Europa, de l'Europa culta que obre els seus braços omnímodos a les modernitzacions, als corrents futurs i a la llum del demà.

Josep Carner trobaria aquesta Europa en els anys d'exili, tal com l'havia descrita en el poema *Bèlgica*, quan havia expressat el seu desig:

*"viure quiet, no mai assenyalat,
en una nació de bones gents plegades,
cor vora cor, ciutat vora ciutat..."*

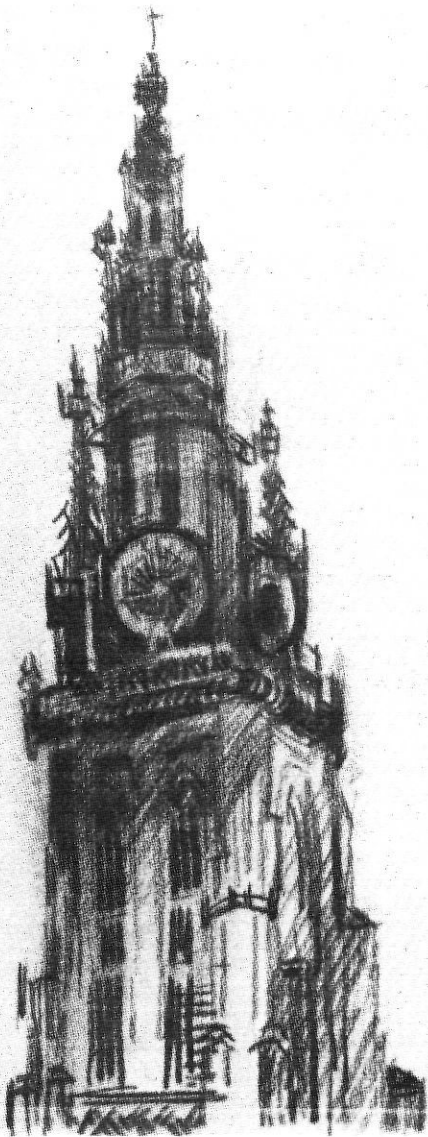
Després de veure els homes i les dones europeus en el treball, en l'esperança fidel i pacient, Tomàs Garcés invocaria també aquesta mateixa Europa:

*el teu respir, que ve de lluny, és ample
com l'alenar del mar en platja oberta,
i és un afany de llibertat i d'harmonia...*

L'any 1959, algú va demanar a Salvador Espriu que parlés "de la seva Europa", i el poeta va imaginar així la integració de la nostra "petita terra" a una unitat superior:

*Quan el dia arribi, haurem fet el primer
i inesborrable pas vers la suprema
unió i la igualtat entre tots els homes.
I potser aleshores ens serà permès de començar,
sense classes socials, ni odís religiosos,
ni diferències cruels i injustes pel color de la pell,
la nostra peregrinació a través de l'espai
cap a la pensada llum,
i de seguir sense temença les misterioses
vies interiors del no-res o de Déu,
els infinits i lliures i a la vegada
necessaris camins veritables de la bondat.*

Aquesta és, realment, l'Europa de la Utopia. Té molt poc a veure amb la realitat, però té molt a veure amb el projecte de món que hem forjat amb els nostres somnis. Demà tot ser igual que sempre i, a més, ens aplicaran l'IVA. Però avui, per un moment, en obrir la finestra d'aquest primer de gener, hem vist aquesta Europa dibuixada a la ratlla de l'horitzó.

L'Europa dels somnis: l'agulla de la catedral d'Amberes en un dibuix de Van Gogh, 1885.

Josep Pla i la lliçó dels Maristes

Josep Pla, ex-alumne marista.

S. MARTÍ

A dos quarts de nou del matí del diumenge, 19 de desembre de 1886, baixaven del tren a l'estació de Girona quatre religiosos francesos. Girona tenia aleshores quinze mil habitants i era encerclada encara per les muralles, els fortins i els baluards. Però acabava d'inaugurar un enllumenat elèctric que era el primer de tot l'Estat i un dels primers europeus de les seves característiques.

Els quatre religiosos francesos duïen sotana negra, cordó amb borles a la cintura, un pitet blanc al coll i una creu de llautó sobre el pit. Al cap de poc, els gironins els coneixerien com "els quatre H": Hilari-Josep, Hermil, Hipòlit i Hileó. Ells eren les quatre primeres pedres vives d'una institució que ha durat cent anys.

Aquells quatre germans maristes van viure al carrer de l'Escola Pia i van fer les primeres classes al carrer del general Fournàs. Al cap d'uns anys van ocupar simultàniament els edificis de la pujada de la Mercè i del carrer de la Claveria. L'any 1975, els seus successors van estrenar el col·legi de nova planta del carrer de la Selva, on ara han començat a celebrar el centenari de la seva arribada a Girona que va ser, també, la seva entrada a l'Estat espanyol.

Entre els ex-alumnes il·lustres dels maristes destaca Josep Pla. Tan propici com és a la crítica i fins al sarcasme, Pla canvia de registre quan recorda els maristes de la seva infantesa: "Tingueren l'habilitat innegable d'adaptar-se amb rapidesa a l'ambient del país. No carregaren pas massa la nota ni accentuaren en cap sentit el misticisme. Defensaren un catolicisme normal, planer, certament mediocre, sense gaires prodigis ni excés de casuisme. Pedagògicament, aportaren els mètodes francesos elementals: la claredat, la paciència, la tenacitat, el gust de l'emulació personal, sense el qual no hi ha ensenyament possible. Exigiren un mínim d'higiene. Fomentaren els jocs francs i durs. Els càstigs, racionals i rarament excessius. Compregueren el sentit de la instrucció que demanava el poble i accentuaren l'esperit pràctic de l'ensenyament. Crearen un col·legi —per resumir— sensualment net, religiosament enraonat i pedagògicament normal".

Pla, alumne intern del col·legi de la Claveria, diu que, mentre en fou director el germà Hilari-Josep, "tingué un esperit liberal i tolerant, molt més obert que el de l'ambient de clericalisme d'estampeta, puntós i minúscul, que imperava a Girona en la segona desena del segle". És a dir, que aquells "quatre H" francesos van connectar millor amb l'enllumenat elèctric que amb l'esperit de les muralles. Pla recorda un detall curiós, insòlit en els internats d'aquella època i de molt més ençà: "no hi havia pas, en aquell col·legi, el costum de fer llegir trossos de literatura edificant a l'hora de menjar; així, al menjador, es parlava". I arriba a fer aquesta comparació sorprenent: "les classes del col·legi eren un simple reflex de les de l'Institut, amb l'advertència, només, que si l'Institut (...) era un barret de rialles, la pedagogia del col·legi tenia un punt d'indiscutible serietat".

Venint de qui vénen, aquestes afirmacions són tot un certificat de garantia. Ara algunes d'elles han estat citades oportunament en els actes inicials del centenari marista, celebrats a Girona amb gran solemnitat. La commemoració ha confirmat el bon esperit d'aquests educadors en un punt fonamental: malgrat haver reunit gent d'arreu de l'Estat, l'ús del català ha estat intens en tots els actes, fins per part de persones no catalanes. I alguns textos breus han estat escrits i dits exemplarment en català, castellà, galleg i euskera. Encara que només fos per aprendre aixó, fóra bo que molts homes públics del nostre país passessin uns quants dies per les aules dels maristes.

La Costa Brava també era sagrada

Manuel Serra, economista doblat d'humanista i gerent del Consorci de la Costa Brava, ha inclòs a la nadala d'aquest organisme el text íntegre del famós missatge pronunciat pel Gran Cap indi Noah Sealath davant de l'Assemblea del Consell de Tribus abans de la signatura del Tractat de Point Elliot, l'any 1855, quan els pells roges van cedir llurs territoris als homes blancs per la quantitat de cent cinquanta mil dòlars: "Cada parcel·la d'aquesta terra és sagrada per al meu

poble. Cada lluent mata de pi, cada gra de sorra de les platges, cada gota de rosada en la foscor dels boscos, cada turó i fins i tot el so de cada insecte és sagrat en la memòria i en el passat del meu poble”.

El Gran Cap indi parla de la maternitat de la terra, de la puresa de les aigües cristal·lines i del valor inestimable de l'aire per a tots els éssers que compartim un mateix alè. I és bo que el Consorci, dedicat a depurar les aigües i a sanejar les platges, assumeixi aquestes reivindicacions. Llàstima que no les formulessin, fa trenta anys, els habitants del litoral gironí quan van cedir també llur territori als especuladors i als depredadors del patrimoni comú a canvi de no sé quants diners. A la Costa Brava, no hi va haver un Gran Cap que fos capaç de dir ben alt les paraules de Noah Sealath i, al capdavant, també a casa nostra s'ha complert la seva profecia: “L'home blanc tracta la seva mare, la Terra, i el seu germà, el Firmament, com objectes que es compren, s'exploten i es venen com xais. El seu apetit devorà la terra...”

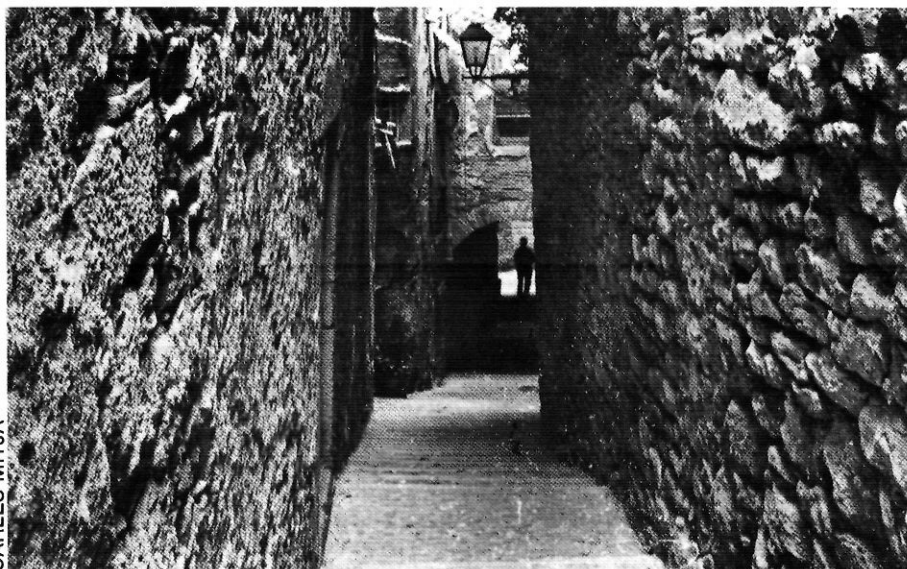
Si algú hagués alçat la veu fa trenta anys, potser ara no ens caldria el Consorci de la Costa Brava. El Consorci que, paradoxalment, ens diu allò que nosaltres no vam saber dir a temps.

Platja d'Aro, la depredació que ningú no va aturar.

Jueus d'avui i de sempre

Passejava, una nit d'aquest estiu, pels carrers solitaris d'Amsterdam, i vaig trobar de sobte la casa on la petita Anna Frank havia viscut amagada dos anys i on havia escrit el seu diari fins que els nazis la van descobrir i la van deportar al camp de la mort de Bergen Belsen. I vaig veure que aquella casa estreta i alta que dóna a les aigües quietes del Prinsengracht no és gaire diferent de les cases de Girona que donen a l'Onyar. Acabava d'escriure, aleshores, amb en Ramon Alberch, un quadern sobre els jueus a les terres gironines, i aquella nit vaig redescobrir que el tema dels jueus és un tema eternament repetit. Vaig sentir que entre aquella nena jueva immolada l'any 1945 i els jueus gironins morts l'any 1391, hi havia un lligam profund: el mateix que hi havia entre els milions de jueus perseguits del nostre temps i els hebreus que durant set-cents anys van trepitjar l'empedrat dels foscos carrerons que vessen llurs esglaonades pendents, al carrer de la Força. L'any 1486, els Jurats de Girona van ordenar al batlle de l'Aljama “que sota pena de cent sous compel·leixi els jueus que no gosin anar per la ciutat ni els seus burgs sinó amb llurs hàbits judaics, aixó és, mantells i gramalles i capiró al cap i rodella”, i aquest hàbit va ser el signe implacable de la seva marginació com ho seria després, al cap de cinc segles, l'estrella groga que haurien de dur cosida al pit sota el Tercer Reich. I els pogroms i els holocausts dels temps moderns tenen un precedent en miniatura en els assalts al Call gironí, en la destrossa de cases i en el desenterrament de cadàvers, en l'orgia de sang de 1391, quan més de quaranta jueus són degollats en el parany de pedra del seu propi recinte urbà.

CARLES MITJÀ

A la sinagoga de Los Angeles es parla del Call de Girona.

Tema etern i alhora actualíssim. A Los Angeles, a l'altra punta del món, l'alcalde de Girona es reuneix amb els jueus de Califòrnia que s'anomenen Amics del nostre Call. A Girona, hom intenta consolidar el futur de la jueria amb la participació de les institucions públiques. A La Haia, a no gaires quilòmetres de la casa d'Anna Frank, s'estableixen per primera vegada relacions diplomàtiques entre l'Estat espanyol i l'Estat d'Israel. A Barcelona, sobtadament, les parets s'omplen de pintades ofensives i són profanades vilment quinze sepultures jueves. Les frases a la paret —“Hornos para Sion”— recorden els anys de Hitler, però les tombes obertes ens retornen als assalts gironins.

Aquesta és, en una dramàtica alternança, la vella història dels jueus i de la seva relació amb nosaltres: una història que bascula eternament entre el fanatisme i la tolerància, entre la follia i la convivència, entre la irracionalitat i la civilitat.

Set pobles, una revista, un premi

Quan Antoni Dalmau, president de la Diputació de Barcelona, lliura personalment els *Premis Tasis-Torrent de Premsa Comarcal*, sap perfectament què significa la tasca que aquests guardons recompensen. És un home que ha accedit a les responsabilitats polítiques des del trampolí de la premsa comarcal. Ell era, per exemple, el corresponsal d'Igualada a *Presència* quan la revista volia ser “el setmanari català fet a Girona”.

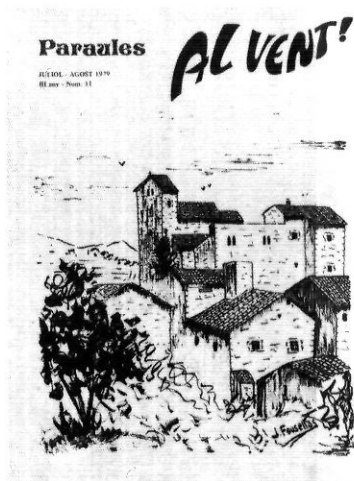
Enguany un dels encara recents i ja prestigiats premis ha estat per a la revista *Paraules al Vent*, singularíssima experiència comunicativa que aglutina els pobles de Camallera, Cervià de Ter, Colomers, Medinyà, Sant Jordi Desvalls, Viladasens i Vilopriu. Set pobles que sobre el mapa i en els papers oficials pertanyen a tres comarques diverses, però que, com ha escrit Jaume Fabre, “en la pràctica són en terra de ningú o, millor dit, en la terra d'ells mateixos”.

Paraules al Vent va néixer fa nou anys i té molt clar, des del primer dia, quin és el seu objectiu. En el primer número de la revista, aleshores ciclostilada i precària, ja es manifestava, d'entrada, el seu doble propòsit: d'una banda, “informar sobre les nostres terres”; de l'altra, “ser-ne un mitjà d'opinió independent i pluralista”. Però les revistes d'aquests àmbits petits, quan són vives i autèntiques, produeixen a més un efecte induït i multiplicador. No solament són mitjans d'informació i òrgans d'opinió, sinó que esdevenen un estímul a la participació col·lectiva i es converteixen en el canal d'expressió creativa de la vitalitat peculiar de cada indret. Això és el que va succeir amb *Paraules al Vent*: a mesura que la revista creixia, es produïa a redós de les seves pàgines una vasta dinamització cívica i cultural de l'entorn. Que ho diguin, sinó, l'associació de joves convertida en editora de la publicació, o les successives edicions de la marxa, del torneig de futbol, del cine-fòrum o dels jocs florals escolars que duen el seu nom. Que ho diguin els números extraordinaris, amb una llarga projecció d'homenatges públics, dedicats al tenor Llorenç Pagans i al mestre Xavier Casademunt. La revista, doncs, no s'ha tancat en el clos de les paraules, sinó que ha servit de sement per fer fructificar moltes obres. Ara les paraules i les obres han estat recompensades, però el millor premi per a la revista és saber que gràcies a ella és manté desperta la vida col·lectiva de set comunitats.

Figueres o un problema de rellotge

Encara no s'havia fet públic el document de la Generalitat sobre la divisió territorial de Catalunya, i ja Marià Lorca, alcalde de Figueres, havia proposat en un moment d'eufòria la seva solució particular: “Figueres és una ciutat amb més categoria que Girona i a la llarga haurà de ser la capital de la província”.

L'alcalde de Girona, Joaquim Nadal, va reaccionar ràpidament i durament. Marià Lorca va intentar treure ferro a la qüestió: en realitat, tot havia estat una broma. Però la polèmica ja estava desfermada. Jaume Guillaumet, figuerenc de naixement i autor d'un llibre sobre Girona, es va afanyar a dir-hi la seva: “Figueres no s'ha de mirar en Girona, perquè tant Figueres com Girona han de mirar

molt més alt i més lluny per projectar-se de nou al cap de tants anys de grisor provincialiana. Girona ha sabut treure el cap més amunt de la boira i del campanar de la catedral; Figueres només ha sabut contemplar-se passivament en el mirall d'en Dalí”.

Per a Joan Armangué, regidor de l'Ajuntament i diputat provincial, el problema és encara més greu: Figueres, candidata de Lorca a la capitalitat de la província, no exerceix amb plenitud ni tan sols la capitalitat comarcal. Segons ell, “Figueres viu tancada en si mateixa i aquest fet pot provocar a curt termini una desvertebració de la comarca”. I encara més: “també la mateixa ciutat viu immersa en una crisi d'identitat”. Armangué, des de l'oposició municipal, assegura que “la manca d'un projecte econòmic, social i cultural, està fent de Figueres una ciutat sense un plantejament de futur”. I en això coincideix amb Guillaumet: “la nova Girona ha trobat un camí d'identificació i de projecció de futur, i la nova Figueres encara no”.

El mateix dia que publicava aquestes afirmacions, el diari recollia discretament un altre fet; en un tres i no res, i a les mateixes barbes de la policia urbana, un desconegut havia fet desaparèixer el rellotge que presidia el vestíbul de la Casa Consistorial de Figueres. Amb una inesperada coherència, la notícia de la darrera pàgina venia a il·lustrar la tesi de l'article de fons: si l'Ajuntament havia perdut el rellotge, malament trobaria el futur. Perquè els famosos *rellotges tous* de Dalí tenen les broques completament aturades.

L'hora de Dalí és l'hora del futur?

La Garrotxa, escenari geogràfic

Entre els meus records d'estudiant de batxillerat conservo el de la Geografia com una estranya ciència que ens facilitava mil i un detalls de les terres més llunyanes i exòtiques i convertia, en canvi, en veritable *terra incògnita* aquella on havíem nascut i on vivíem. Així s'explica que coneguéssim el cap de Buena Esperanza abans que el de Creus, el golf de Bengala abans que el de Roses, les fonts de l'Orinoco abans que Ull de Ter, l'Etna abans que el Croscat, les Noves Hèbrides abans que les Medes i el llac de Titicaca abans que l'estany de Banyoles. Tot a l'inrevés del que propugna Merleau-Ponty quan diu que “si és cert que un llibre de geografia conté un llarg saber científic sobre paisatges, rius i mars, aquest saber només és accessible sobre la base d'una experiència individual que necessita un contacte directe i quotidià amb els paisatges, els rius i els mars”.

Això ho havia entès bé, molts anys abans, aquell rebel innat que es deia Prudenci Bertrana. Ell s'escapava sovint de les aules de l'Institut per pujar a les Pedreres, tal com ho explica en un dels seus llibres: “Oh, la fantàstica gosadia dels catorze anys! Oh, l'avorriment de les classificacions i nomenclatures de la Mineralogia! Pedres per pedres, jo solia escollir les que tenien prosòpia llegendària; les que havien conegut quelcom més que l'armari de l'aula”. I així passava tardes glorioses en contacte amb la companyia viva de les Pedreres, mentre que a baix, a la ciutat, restava només “un món convencional de colls planxats, de fórmules de polidesa, de llibres i d'encarcarament”.

Recordo tot això a propòsit del llibre que acaba de publicar en Joan Nogué i Font, *Una lectura geogràfica-humanista del paisatge de la Garrotxa*, perquè és una mostra esplèndida de la Geografia que a mi m'hauria agradat de saber, però que ningú no es va preocupar d'ensenyar-me ni de fer-me conèixer: la geografia dels indrets que veuen cada dia els nostres ulls i trepitgen els nostres peus.

En efecte, una de les gràcies d'aquest assaig és que es dedica a descriure i a interpretar una realitat físicament propera i emocionalment pròxima com és la Garrotxa. Nogué ha escollit aquesta comarca com a àmbit d'estudi per dues raons: perquè és la comarca-paisatge per excel·lència i perquè és la seva, aquella on ha nascut i viscut. Aquest segon motiu fa que s'estableixi, com ell mateix confessa, “una profunda empatia entre l'àrea i l'investigador”. Però jo gosaria dir que hi ha encara més que una empatia i una simpatia: hi ha una harmonia plena i feliç entre el paisatge i l'home. Hi ha allò que volia expressar Rilke quan deia: “aquest paisatge és l'exterior del meu interior”. Per això, en aquest llibre, Joan Nogué ens explica la Garrotxa, però se'ns transparenta sovint ell mateix.

ANGEL VILA

La comarca-paisatge per excel·lència.

Deu anys entre la justícia i la pau

Els deu anys que s'han complert fa poc no són només els de la mort del dictador. També ho són del naixement gironí d'un organisme que va lluitar contra l'agònica dictadura i que va preparar l'arribada de la democràcia. El mes de

febrer de 1975 es va crear al bisbat de Girona el secretariat de *Justícia i Pau*. La seva primera activitat va ser una campanya contra la pena de mort, que va coincidir amb les fatídiques execucions d'aquell setembre. Amb l'inici de la transició, *Justícia i Pau* va estrenar una segona campanya a favor dels Drets Humans i es va afegir a les peticions d'Amnistia.

A partir de les primeres eleccions generals, molts socis fundadors abandonen *Justícia i Pau* per integrar-se en sindicats i partits i treballar directament en la vida pública. El secretariat enfila nous camins —la pau, el desarmament, la solidaritat— i continua fressant els vells, perquè les fites no han pas estat assolides. Com ha escrit el delegat episcopal de *Justícia i Pau* a Girona, Quim Pla, “aviat ens vam adonar que tindriem molta feina; una feina bastant ingrata, puix hauriem de lluitar contra aquells que nosaltres mateixos havíem contribuït a fer pujar al poder. En aquest punt vam descobrir la radicalitat de l'opció cristiana, que s'enfronta al poder, sigui quin sigui, quan aquest poder trepitja o no fa prou atenció als drets humans. Hem hagut de pledejar a favor dels drets de Catalunya, a favor dels drets dels objectors de consciència, a favor dels drets dels pobres del Tercer Món, en contra de la cursa d'armaments. Això ens ha dut a pledejar amb el govern central i amb el govern autonòmic...”

Ara, el desè aniversari de *Justícia i Pau* troba els seus components immersos en un cúmul de problemes vells i nous: l'Any de la Pau, el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, el cinquantè aniversari de la guerra civil, la inclusió de la pena de mort en el codi militar, les denúncies sobre tortures, el referèndum de l'OTAN. Han de lluitar, en el petit front de cada dia, per tal de fer, com els demana el bisbe, “que aquesta societat aconsegueixi un rostre més humà”. Deu anys són pocs per a una tasca que no sembla tenir fi i que sovint ni tan sols deixa entreveure les solucions possibles. Però els de *Justícia i Pau* ja saben que, com va deixar dit Albert Camus, impossible és allò que els humans tarden molt a realitzar.

Camil Geis, sabadellenc de Girona

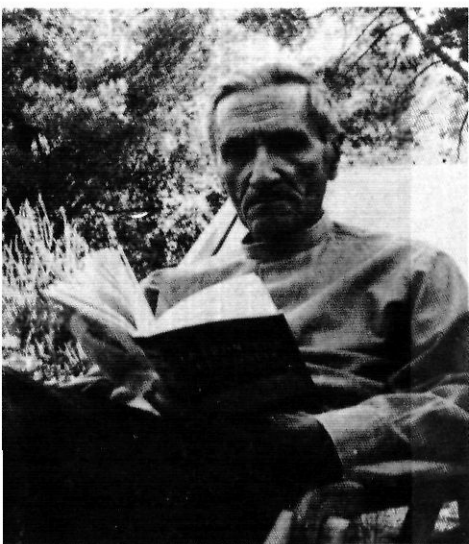
De mossèn Camil Geis, se'n podrien dir —i se n'haurien de dir— moltes coses. Va néixer fa vuitanta-quatre anys al barri gironí del Pont Major. Va estudiar al Seminari de Girona, però aviat va anar a raure a Sabadell, on va fer de professor, de periodista, de capellà, d'organista i de mestre de capella. Poeta, prosista, compositor, lexicògraf, Mestre en Gai Saber, autor d'una extensa bibliografia literària i musical, va publicar, l'any 1942, *Rosa Mística*, el primer llibre aparegut legalment en català després de la guerra civil. A les pàgines d'aquesta Revista, va mantenir-hi durant molts anys una secció fixa amb semblances biogràfiques dels personatges que havia conegut.

Quan va arribar a Sabadell, als vint-i-set anys, la va saludar així: “Aquí teniu una ciutat en marxa, /les xemeneies fumejant al vent”. No se'n va moure mai més. En complir-ne vuitanta, l'ajuntament el va nomenar fill adoptiu i li va atorgar la Medalla d'Or de la ciutat. Allà ha mort ara, serè, envoltat del respecte i de l'admiració generals.

“Sabadellenc de Girona”, com li agradava de dir-se, Camil Geis no va oblidar mai la seva ciutat natal. Els records i els escenaris gironins —el riu, Sant Daniel, el Pont, la Devesa— van fer-se presents una i altra vegada en els seus poemes. Ara ens ha deixat definitivament, mentre es complia al peu de la lletra la predicció climàtica i psicològica continguda en el seu vers: “l'hivern boirós haurà ensoportat Girona”.

Una ciutat anàrquica i malgirbada

Aquí, entre la Gran Via i el Mercadal, en aquest espai envaït per les excavadores, jo hi havia vist complir als obrers de la Grober el feixuc ritual d'una feina inabable. Mentre els homes anaven i venien carregats o inquietos des del fons de les naus, les dones bobinaven troques de fil o romanien absortes davant d'unes màquines que pujaven i baixaven amb un cric-crac incessant i compassat que semblava la respiració de la fàbrica i del barri. En aquest vast recinte, ara desco-

Camil Geis, fidel a les arrels.

Les demolicions de la Grober descobreixen una Girona inesperada.

bert, hi havien arribat a treballar fins a mil cinc-cents operaris, quan l'empresa fundada per un italià per produir botons, trenyelles, cordons de sabata i articles de merceria monopolitzava la incipient industrialització gironina.

Ara aquest indret ha estat profundament transformat. Ja fa temps que veiem les anomenades places de la Constitució i de Josep Pla envaïdes permanentment per un ramat de cotxes. Amb el començament de l'any hem vist caure els darrers vestigis de les antigues naus industrials. En demolir-se les parets exteriors, han aparegut, en un enorme decorat teatral, els dintres encara plens de records de vida: arrimadors, franges de color, revestiments de rajola, armaris encastats, fils elèctrics, tubs de les conduccions, una fotografia enganxada a la paret, el full d'un calendari amb la data ja inútil d'un dia remot...

A poc a poc, la desaparició dels volums habituals ha provocat la creació d'un nou escenari, confegit per les bordes siluetes dels errors arquitectònics, dels disbarats urbanístics i dels atemptats estètics: les cases alçades sense imaginació i amb mal gust, les parets mitgeres dels immobles fora de norma, els afegitons irresponsables a l'harmonia del conjunt, els cadàvers insepults dels edificis començats i abandonats per l'audàcia especuladora. Una ciutat anàrquica i malgirbada, que dissimulava les pròpies vergonyes entre les estretors de l'agombolament, ha quedat ara dramàticament en evidència. Només la Torre de les Aigües, tan discreta i esvelta, s'eleva enmig del caos com un índex de racionalitat, sorpresa encara d'haver-se salvat i preocupada per haver de presidir una tan àmplia concentració d'incoherències.

Qui serà el seny ordenador que podrà aportar un mínim de dignitat a aquest conjunt urbà? Quan serà que aquests espais podran ser de debò places i jardins que convidin al repòs i a la convivència, a la festa i a la llibertat?

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

• *La vigília de Reis, el ministre Ernest Lluch ha lliurat al Museu del Joguet de Figueres el cavall de cartró dels seus jocs infantils. Els qui propugnen el rebuig a les juguines bèl·liques poden estar contents, perquè aquest no és pas un cavall guerrer, sinó un animal pacífic i pacifista, tan desmilitaritzat com el que demanava Rafael Masó en una de les seves Cançons d'infant: "Sobre un cavall de paper / vull que m'armin cavaller. / Que m'armin d'un casc / de cartró d'aurat / i un sabre de pasta / tot ell ensucrat..." És evident que amb cavalls com aquest no es pot pas anar a l'OTAN. Potser per això el ministre Lluch l'ha endreçat a temps en un museu.*

• *La Fundació de la Caixa de Pensions ha presentat l'exposició Foto Pres'85, amb les instantànies més destacades de 1984. Hom hi pot resseguir, a través de les imatges, els perfils dels fets i de la gent, el rostre oficial i la cara oculta de les notícies. Al costat d'un acte protocol·lari, els mètodes expeditius de les fuerzas-de-seguridad-del-Estado. Al costat d'una desfílada militar, el ministre Serra ficant-se el dit al nas en el seu escó del Congrés. Al costat de l'elegància de la reina Sofia, la comicitat involuntària del president Pujol. Hi hem trobat fotògrafs de casa com Jordi Mestre i Moisès Tibau, i algunes estampes gironines ben expressives: Paco Torres Monsó al seu taller, Leonard Bernstein al Call, l'ex-alcalde Mezquida a la banqueta. Aquí sí que és obligada la referència al tòpic: una imatge val més que mil paraules.*

• *Fa nou mesos, al seu despatx de l'alcaldia de Madrid, Enrique Tierno Galván parlava amb uns quants gironins de les aberracions arquitectòniques perpetrades a la capital de l'Estat. El professor va alludir a les torres de Colón i va dir: "Ojalá pudiéramos recortar la ciudad con unas tijeras..." Ara, el dia que va morir Tierno Galván, vaig pujar un cop més al nou passeig de la Muralla de Girona, càtedra ideal per aprendre una lliçó d'història: com es fa i es desfà una silueta urbana. Aquí també, una i altra vegada, el desig que s'apodera del visitant és sempre el mateix: escapar la ciutat amb un cop de tisora.*